

ik bedoel: zelfs voor wie over hen lezende zijn pretentieuzen artistieken neus optrekt voor zoo plezierig beschreven burgerlijkheid, zoo veel liefde daarvoor, humoristische liefde, bij deze zeer levenslustige schrijfster. Ja, deze schrijfster, moge Onze Lieve Heer haar voor alle litteraire pretentie en precieusigheid bewaren, opdat zij zoo frisch en natuurlijk blijve als zij nu is en zich niet op een goeden.... neen, op een heel akeligen dag verbeelde, aan de hóóge litteratuur te moeten gaan meedoen. Want zou het dan niet uit zijn met haar frissche charme, en met haar frisschen levenslust misschien eveneens?

En ten slotte Jaarsma's sombere *Bekentnissen*. Het droevigste verhaal zeker wel, dat een bruijom aan zijn bruid kan doen, het verhaal van zijn volkomen mislukt vorig huwelijk. Een mislukking daarenboven zoo geheel-en-al door eigen schuld. Want het moge dan zijn, dat het den man dezer bekentnissen, in zijn deemoed en berouw, vóór alles te doen was om hartstochtelijke zelfbeschuldiging en strenge boete, dat hij zijn vrouw dus gespáárd heeft, zichzelf allerminst, lezende kunnen wij ons dan toch ook onmogelijk onttrekken aan den indruk, dat dit zeer terecht geschiedde, en dat met een béetje meer zachtheid (om van liefde niet te spreken), een béetje meer takt en zelfbeheersching, van dit verslonsde huwelijk iets veel beters, nobelers te maken zou zijn geweest. Een stads-bovenhuisje met zulk een menschenpaar er in: zulk een gruwelijk egoïsten, zwakken, zich ondanks alles heimelijk admireerende man en een vrouwtje dat zich, uit begrijpelijke zucht naar een weinig genot, uit wanhoop misschien ten slotte, bedrinkt — welk een hel! Ons dit verschrikkelijk duidelijk te hebben doen beseffen is Jaarsma's groote verdienste. Zijn boek is eentonig en maar heel zelden bekoorlijk, het is, vooral in het latere gedeelte, wel ten zeerste ontroerend.

Tegen den vorm, den jonge schrijvers

zoo vaak verleidenden brief- of dagboekvorm, heb ik bezwaren — ook dat weet men wel langzamerhand van mij. Nu eens zelf-beschuldigend, dan toch ook weer wat vergoelijkend, vaak week en slap lamenterend of al te plechtig praterig redeneerend, geeft ook dit ik-verhaal weer nergens de streng en koelsimpele, bereikbaar objectieve *wa a r h e i d* over het geval. De ikvorm voert gemakkelijker tot zekere innigheid, het is zoo, maar toch, hoeveel schooner lijkt het mij, misschien kwantitatief minder, maar een hogere, een strakker, maar ook fijner innigheid te bereiken in den zuiver epischen, den echten verhaaltoon. Hier had die vorm nog een ander bezwaar. De schrijver, zich eenmaal opgelegd hebbend, den „bruijom" zijn verhaal te laten doen aan zijn tweede bruid, was gedwongen, voelde zich althans genoopt — om de natuurlijkheid van den briefvorm? — den naam dier tweede, telkens weer, tusschen twee komma's in zijn relazen en beschouwingen in te lasschen. Zoo lezen wij hem dan, telkens weer met een éven schokkende verrassing, als een bijzonder soort tusschenwerpsel, of onschuldige vloek, dien naam: *Agaat*. En de figuur der nimmer antwoordende toegesprokene krijgt iets sfinxachtigs, wordt ons een lichte benauwing, als de aanwezigheid van een superieur zwijgende derde bij een hartstochtelijk twistgesprek. De auteur, die het eenigszins wijdsch-rhetorische nu eenmaal te beminnen schijnt, zal het zelf wel niet zoo gevoeld hebben, noch zoo voelen kunnen — maar hij zal wel in gemoede willen aannemen, dat zijn vorm bij anderen zulke indrukken wekt.

Overigens: de volkomen goede trouw, de stugge eerlijkheid, het talent van definieeren en de prachtige toewijding van dezen auteur hebben mij ook zijn werk met genegenheid in de kolommen van Elsevier's doen opnemen en geven mij ook nu aanleiding op dit boek te wijzen, als op een zonder twijfel hoogst onge-meene en interessante verschijning. H. R.